

Monumentnummer*: 532349

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 15 juli 2016
Kadaster deel/nr 82774/198

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Utrecht Utrecht Utrecht

Locatiennaam Locatieomschrijving
Utrecht Betonnen werken rond Fort Blauwkapel

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Utrecht H 1611

Omschrijving**

Cluster 34. Schut / sluisje.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

SCHUT / SLUISJE ten oosten van Fort Blauwkapel als civiel en militair waterbouwkundig onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus systeem van waterwerken, zoals sluisen, stuwen, vaarten en kanalen, waarmee het peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. De vaarten en kanalen waren vaak reeds ter plaatse aanwezig en vergden dan hoogstens enige aanpassing. Bij het Fort Blauwkapel zijn verschillende waterwerken tot stand gebracht die dienden tot het nauwkeurig reguleren van de gewenste peilen van inundatievelden en fortgracht. Hiertoe behoorden onder meer een inundatiesluis een damsluis en een nog bestaand schut. Het schut bevindt zich ten oosten van het fort in de wetering langs de Voordorpsdijk, net buiten de (oorspronkelijke grens van de) fortgracht en het komt al voor op de kaart van 1874. De fortgracht werd in diezelfde tijd doorsneden door een spoorweg, waardoor een deel is afgesneden. Het sluisje kende zowel een civiele als een militaire functie, daar het de grens vormde tussen de fortgracht en de Voorveldsche Polder. Het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

schut verkeerde tot 2012 in (vrijwel) authentieke toestand; het is daarna (2013) verwijderd en gerestaureerd / gereconstrueerd en vervolgens terug geplaatst op de eveneens gerestaureerde, gemetselde vleugels. Typologisch komt het schut overeen met een gereconstrueerd exemplaar bij Fort de Gagel. Geheel authentieke exemplaren van dit type schut / sluis zijn zeldzaam geworden.

Omschrijving

SCHUT / SLUISJE ten oosten van het Fort Blauwkapel ter regulering van het waterniveau en aangebracht op de overgang van de fortgracht van Fort Blauwkapel naar de wetering langs de Voordorpse Dijk. Het vrijwel geheel in ijzer uitgevoerde mechaniek van het schut heeft aan weerszijden in baksteen uitgevoerd en met natuurstenen neuten versterkte vleugels of keerwanden en het bezit verder een houten schuif als waterkering. De schuif kan worden bewogen via een op een (profielijzeren) juk, geplaatste windas met ketting en een handmatig te bedienen rad met spaken. Het juk is links en rechts voorzien van diagonaal geplaatste stabiliteitssteunen. Boven de windas een afdakje in hout.

Waardering

Het SCHUT / SLUISJE ten oosten van het Fort Blauwkapel is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op en ontstond als uitvloeisel van - het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw) en - de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw).

Het betreft hier een onderdeel dat oorspronkelijk vermoedelijk dateert van omstreeks het midden van de 19de eeuw, namelijk een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde uiting van historische waterbouwkunde.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, alsmede vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex en in het bijzonder ook met het Fort Blauwkapel.

* Het onderdeel is bijzonder representatief (karakteristiek) omdat het een goed voorbeeld is van toepassing van dit type kering in een gecombineerde civiele en militaire situatie en typologisch is er sprake van enige zeldzaamheid.

* Het onderdeel is dankzij restauratie / reconstructie naar vorm (typologisch) tamelijk gaaf bewaard; het schut laat zich als gebouwd waterstaatkundig element goed in het veld herkennen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Open verdedigingswerk

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument